

Stinzentuin Mildenburg **door Erik de Boer**

De Stinzentuin Mildenburg ligt in het Mildenburgbos, direct achter de Donselaer in Oostvoorne. Vrijwilligers zorgen voor het nodige onderhoud van deze prachtige plek op het voormalige Landgoed Mildenburg.

Het woord stinze komt uit het Fries en betekent “stenen huis”. In vroeger tijden behoorden die stinzen aan adellijke of aanzienlijke families toe, die veelal landgoederen bezaten. Het woord stinzenplant is waarschijnlijk voor het eerst gebruikt in 1932 door de heemkundige Jacob Botke. Hij werd geïnspireerd door de naam stinzeblomkes, die de bevolking van het dorp Veenwouden gaf aan het Haarlems klokkenspel, dat aldaar rondom de Schierstins groeide. Na 1950 raakte de term stinzenplanten in heel Nederland in gebruik.

Stinzenplanten worden niet alleen op landgoederen in Friesland gevonden, maar ook veel in Groningen, Utrecht en langs de Hollandse en Zeeuwse binnenduinrand. Een aardige definitie van stinzenplanten is die van de Friese kenner Douwe van der Ploeg. Voor hem zijn stinzenplanten “planten die men aantreft op plaatsen die vanouds gehoord hebben bij stinzen of states, buitenplaatsen, oude boerderijen, enzovoort en die buiten die terreinen in dezelfde omgeving niet in het wild voorkomen”. In de regel gaat het om soorten met opvallende bloemen, die vroeger op landgoederen zijn uitgeplant en vervolgens zijn verwilderd en ingeburgerd.

Stinzenplanten zijn over het algemeen planten die in Nederland niet inheems zijn, ofwel planten waarvan het verspreidingsgebied nog juist binnen ons land valt, met natuurlijke standplaatsen die beperkt zijn tot bijvoorbeeld het uiterste zuiden of oosten. Het land van oorsprong van veel soorten ligt behoorlijk ver hier vandaan. Hieronder staan enkele voorbeelden van stinzenplanten met hun gebied van herkomst:

- winterakonië	Midden- en Zuidoost Europa
- holwortel	Centraal- en Zuid-Europa
- krokus	Alpen, Pyreneeën, Balkan
- sneeuwklokje	Zuid-Europa
- bostulp	Zuidoost-Europa
- wilde hyacint	Groot-Brittannië en een smalle kuststrook van West-

Europa, in onze duinen hier en daar als wilde plant

Onze stinzenplanten zijn grotendeels voorjaarsgeofieten, dat wil zeggen ze bloeien in de vroege lente. In de zomer en de winter overleven ze door hun ondergrondse delen: een knol (bijvoorbeeldkrokus, vingerhelmbloem en holwortel), een bol (bijvoorbeeld bostulp, sneeuwklokje, wilde hyacint) of een wortelstok (bijvoorbeeld winterakonië, gele anemoon). Dit soort planten hoort thuis in bossen, waar 's zomers weinig licht is. Na de vroege bloei sterven de bovengrondse delen af zodra de bomen hun volle bladerdek hebben. Voorjaarsgeofieten hebben dus slechts een korte vegetatieperiode. Voordat de bomen in blad komen en het licht wegnemen, moeten ze groeien, bloeien, vruchtzetten en reservevoedsel vergaren in knol of bol. Om dit mogelijk te maken moet de bodem voedselrijk zijn, de grond los en luchtig en in het voorjaar vochtrijk, maar niet te nat.

Op het Landgoed Mildenburg heeft vroeger nooit een tuin met stinzenplanten bestaan. Dit in tegenstelling tot veel andere landgoederen in de binnenduinrand van Holland en Zeeland. In 1993 startte Rein Ram met de aanleg van een stinzentuin in het Mildenburg, op een met ruigtekruiden overwoekerd stukje landgoedbos direct achter de Donselaer. De Stinzentuin Mildenburg wordt daarom ook wel Reiniers Hof genoemd. Vroeger waren op deze plaats volkstuinten. Later heeft Cees Sipkes hier zijn bijzondere planten opgeslagen.

De Stinzentuin Mildenburg wordt beheerd en vrijwel elke maandagmiddag onderhouden door vrijwilligers van het Zuid-Hollands Landschap. De vrijwilligersgroep staat onder leiding van René Vervoort en bestaat verder uit Jan van der Eijk, Corrie Engelblik, Michael van der Kaaij en ikzelf. Fotografie, website en Facebookpagina worden verzorgd door Jan Engelblik.

Zoals in vrijwel elke tuin bestaat het onderhoud in de Stinzentuin voornamelijk uit wieden,

wieden en wieden. Daslook en bonte gele dovenetel zijn weliswaar stinzenplanten, maar zijn zo succesvol in Reiniers Hof, dat zij voortdurend bestreden moeten worden, om zodoende andere stinzenplanten als bosanemoon, vingerhelmbloem, holwortel, oosterse anemoon, sneeuwroem, stengelloze sleutelbloem, wilde narcis, boerenkrokus, sneeuwkllokje, winterakoniet en gevlekte dovenetel een kans te geven. Soms neemt het wieden grote vormen aan: begin januari hebben wij een bijna 20 meter hoge spar omgezaagd en afgevoerd, omdat deze in de winter en het voorjaar teveel licht tegenhield, waardoor in een deel van de tuin nauwelijks stinzenplanten konden groeien. Ook dronk de boom 's zomers meer water dan goed was voor de omliggende delen van de tuin.

En natuurlijk wordt er zo nu en dan ook 'opbouwend werk' verricht. Ieder jaar in november planten wij enkele duizenden nieuwe bollen, knollen en stukjes wortelstok, in de hoop dat de tuin het volgende voorjaar nog uitbundiger zal bloeien. Helaas is dit laatste niet altijd het geval. De grond in de tuin is relatief arm voor stinzenplanten. Ook leven in het Mildenburgbos veel muizen en reeën die graag een bolletje of bloemetje lusten. Bostulpen, die in Friesland op vele plaatsen met honderden uitbundig bloeien, lijden bij ons slechts een kwijnend bestaan. Maar ik ken geen andere stinzentuin waar de variatie aan stinzenplanten zo groot is als in de Stinzentuin Mildenburg. Naast de hiervoor al genoemde soorten staat er ook blauwe anemoon, bonte krokus, eenbes, gevlekt longkruid, gevlekte aronskelk, herfsttijloos, Italiaanse aronskelk, kievitsbloem, lenteklokje, trompetnarcis, slanke sleutelbloem en nog meer...

Ik houd van de felle kleuren van de bloeiende stinzenplanten in het vroege voorjaar. In het late voorjaar bloeien er minder planten, maar zorgt het gedempte licht onder de bomen voor een prachtige sfeer. Ontspannen vanaf het bankje uitkijken over de tuin geeft dan een heerlijke beloning voor al het maandagmiddagwerk.

Wil je meewerken in de Stinzentuin? Kom langs op maandagmiddag! Wil je meekijken op afstand? Er is een website www.stinzentuin-mildenburg.nl en Stinzentuin Mildenburg is ook te vinden op Facebook. Maar het aller mooiste is natuurlijk: ga naar de tuin en geniet!

Slanke sleutelbloem (Primula elatior)